

Bekämpning av *Mycoplasma bovis* på nötkreatursgårdar

Allmänt

Mycoplasma bovis är inte officiellt en sjukdom som bekämpas genom myndighetsåtgärder, därför ansvarar producenterna, slakterierna och mejerierna för kontrollen av sjukdomen samt kostnaderna som det genererar. Kontrollen baserar sig på hälsokontroller på gårdarna, undersökningar och spelregler för djurhandel.

ETT rf koordinerar sjukdomskontrollen. Effektiv sjukdomskontroll förutsätter att gårdarna deltar i Naseva nöthälsövårdens kontrollprogram, med vars hjälp man kan följa *M. bovis* symptom och positiva undersökningsresultat.

ETT rf administrerar *M. bovis* sjukdomskontrollprogram, och det rekommenderas att alla gårdar som säljer avelsdjur eller andra djur till mjölk- och dikobesättningar eller deltar i djurutställningar eller kvighotellverksamhet, ansluter sig till kontrollprogrammet.

ETT:s medlemsslakteriers djurförmedling svarar för riskhanteringen vid djurhandeln enligt gemensamt överenskomna principer. För att möjliggöra detta bör alla gårdar som säljer förmedlingskalvar ansluta sig till Naseva.

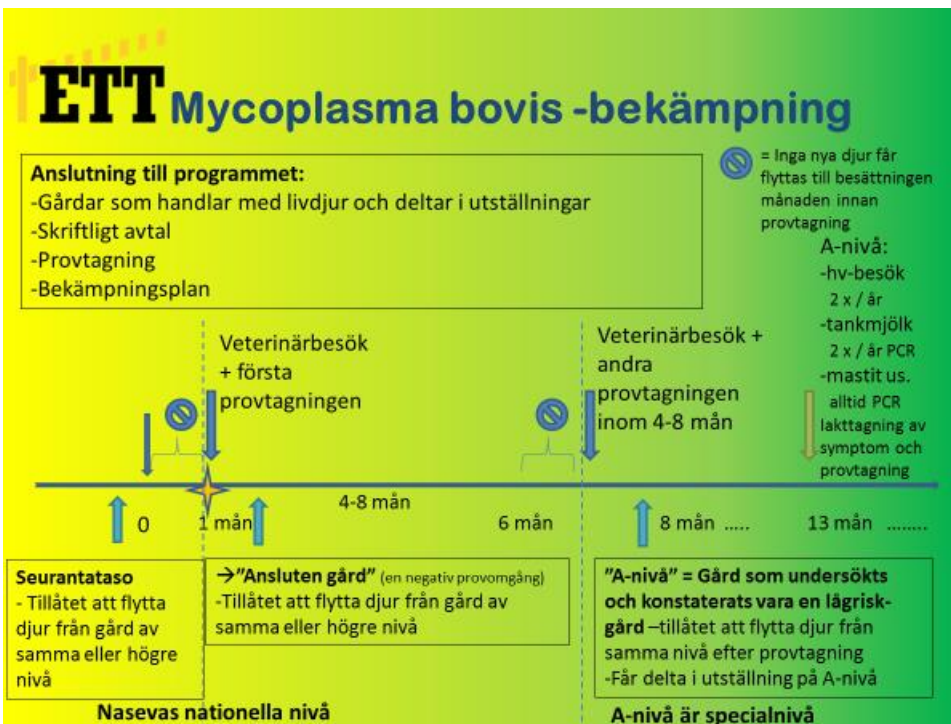
Att skaffa djur från andra gårdar än såna som tillhör Naseva och *M. bovis*-kontrollprogrammet är en märkbar hälsorisk.

***M. bovis*- riskklassificering:**

1. Gård som tillhör *M. bovis*-kontrollprogrammet
 - gård på A-nivå –ytterst liten risk
 - gård som anslutit sig till kontrollprogrammet –mycket liten risk
2. *M. bovis*-gård under uppföljning –liten risk
3. *M. bovis*-läget okänt –ökad risk
4. *M. bovis*-misstänkt gård –stor risk
5. *M. bovis*-smitta påvisats på gården –ytterst stor risk

I Naseva klassificerar man egentligen inte gårdarna som anslutit sig till *M. bovis*-kontrollprogrammet, och enbart tillhörighet till kontrollprogrammet försäkrar inte att kriterierna efterlevs. Gårdens hälsostatus bevisas alltid innan köp eller flytt av djur via ett hälsointyg som producenten skrivit ut från Naseva eller ett hälsointyg av veterinär.

A. Djurens hälsa ETT rf:s *M. bovis*-kontrollprogram

1. Gård som ansluter sig till *M. bovis*-kontrollprogrammet (=ansluten gård)

Gården bör uppfylla följande villkor:

- Gården uppfyller kraven för Nasevas nationella nivå
www.ett.fi/terveydenhuolto/nautaterveydenhuolto och dess mejeri- och slakteri fullmakter är i sin ordning.
- Ett hälsovårdsbesök görs på gården. Symptom som kunde tyda på *M. bovis* som observeras under besöket dokumenteras i Naseva. Tecken på sjukdom och medicinering registreras i Naseva.
- Gården skickar ett undertecknat anslutningsavtal till Naseva, varvid man binder sig till att följa reglerna för kontrollprogrammet.
- På gården görs en kartläggning av sjukdomsriskerna, på basis av vilken en smittskyddsplan upprättas. Planen sparas i Naseva. (Se www.ett.fi/ohjeet_ja_lomakkeet/tilatason_tautisuojaus)
- Gården undersöks en gång enligt nedanstående provtagningsanvisningar vilka inkluderar nässvabpprov och tankmjölksprov (tankmjölksproven berör endast mjölkbesättningar).
- Gården kan köpa djur enbart från gårdar på A-nivå.
- Vid försäljning eller köp av djur eller deltagande i utställning används veterinärintyg som sparats i Naseva eller ETU-nötkreaturs hälsointyg. Vid hälsovårdsbesök skall hälsointyg på inköpta djur finnas till påseende för veterinär i Naseva.
- Gården har inte djurkontakt med gårdar som klassificerats med större risknivå. Om gården deltar i kvighotellverksamhet, bör alla deltagande gårdar vara klassificerade på samma nivå. Om gården har djurkontakt med gårdar som klassificerats med större risknivå, klassificeras gården ner till samma risknivå, som den gård som man haft djurkontakt med.

2. Gård på A -nivå i *M. bovis* -kontrollprogrammet

Gården uppfyller förutom kraven för ansluten gård även följande krav:

- a) Minst två hälsovårdsbesök per år med ungefär ett halvårs mellanrum görs på gården. Under besöken iakttar man symptom som tyder på *M. bovis*-smitta och tecken på det dokumenteras i Naseva. Tecken på sjukdom och medicinering registreras i Naseva.
- b) På gården har gjorts en kartläggning av sjukdomsriskerna, på basis av vilken en smittskyddsplan upprättats. Planen sparas i Naseva.
- c) På gården förekommer inga typiska symptom som tyder på *M. bovis*-smitta.

Följande undersökningar har utförts på gården:

- När gården har undersökts enligt anvisningarna nedan två gånger med 4-8 månaders mellanrum med nässvabb- och tankmjölksprov med negativa resultat erhåller gården *M. bovis*-kontrollprogrammets A-nivå.
- Ifall gården varken säljer, köper eller flyttar djur eller deltar i djurutställningar eller kvighotellverksamhet räcker det med ovan nämnda undersökningar för att bibehållas kvar på A-nivå.
- Ifall gården säljer eller flyttar djur till andra gårdar, eller deltar i utställningar eller kvighotellverksamhet:
 - Motsvarande undersökningar på mjölkgård som tillhör A-nivå görs två gånger med 4-8 månaders mellanrum inom ett år alltid innan försäljning av avels- eller övriga djur till annan gård på A-nivå eller innan deltagande i utställning eller kvighotellverksamhet. Provtagningen görs enligt anvisning.
 - I dikobesättningar på A-nivå görs motsvarande provtagning en gång inom det år innan försäljning av avels- eller annat djur till dikobesättning på A-nivå eller deltagande i utställning. Provtagningen görs enligt anvisning.

Provtagningsanvisningar:

- Nässvabbprov tas från alla eller från de 20 yngsta nötkreaturen i åldersintervallet en (1) vecka till 9 månader.
- Ifall det finns färre än 10 djur i åldersintervallet (1v-9 mån) för nässvabbprov, tas dessutom blodprov från alla eller de 15 yngsta över tre månader gamla djuren.
- Kliniska mastiter på mjölkgårdar undersöks med PCR-analys för att upptäcka *M. bovis*.
- Tankmjölksproven från mjölkgårdarna analyseras med PCR.
- Ovanstående analysresultat dokumenteras i Naseva.

Observera!

Om man på gården upptäcker symptom som tyder på *M. bovis* eller man får ett positivt analysresultat, så bör man agera enligt punkt C 1. *M. bovis*- misstanke eller C 2. *M. bovis*-smitta.

Gårdar som föder upp renrasiga tjurar anses vara på A-nivå om gårdarna varifrån tjurarna kommer är undersökta enligt ovanstående anvisningar.

B. Kontroll av *M. bovis* på gårdar som inte tillhör kontrollprogrammet

1. *M. bovis*-kontroll på gårdar som tillhör Naseva

M. bovis-kontrollen kan göras effektivare på gårdar som tillhör Naseva, förutsatt att gårdsbesöken görs inom utsatt tid. Dessutom får man vetskap om *M. bovis*-mastiter, om mastitproven skickats för analys till laboratorium som använder PCR.

Smittrisker av *M. bovis* på en gård som tillhör Naseva är liten om:

- a) Gården uppfyller kraven för Nasevas nationella nivå www.ett.fi/terveydenhuolto/nautaterveydenhuolto och dess mejeri- och slakteri fullmakter är i sin ordning.
- b) Minst ett hälsovårdsbesök per år görs på gården. Under besöket iakttar man särskilt symptom som kunde tyda på *M. bovis* och det som observeras dokumenteras i Naseva. Noteringar om sjukdom och medicinering registreras i Naseva.
- c) Inga typiska symptom som tyder på *M. bovis*-smitta påvisas på gården.

Undersökningar på en gård som tillhör Naseva:

- Huvudsakligen alla kliniska mastiter analyseras med PCR för att påvisa *M. bovis*.
 - Anledningen till eventuell upprepad inflammation i luftvägarna har undersökts. Upprepad förekomst av infektion i luftvägarna eller orsaken till slakterifynd i lungorna utreds.
 - Om symptom som tyder på *M. bovis* upptäcks på en gård som tillhör Naseva bör man agera i enlighet med punkt C. 1. *M. bovis*-misstänkt gård. Försäljning och flyttning av djur bör undvikas tills undersökningsresultaten är klara. Om analyserna är negativa, kvarstår gården på Nasevas nationella nivå. Om analysresultaten är positiva agerar man enligt anvisningar för en smittad gård.
- d) Gården följer ETT:s spelregler för säker djurhandel och ETT:s smittskyddsanvisningar. http://www.ett.fi/ohjeet_ja_lomakkeet ja <http://www.ett.fi/sisalto/nautaketjun-turvallisen-toimintatavan-ohjeistuksia>
Djur köps eller flyttas enbart från Naseva-gårdar, som inte har skäl att misstänka att de bär på *M. bovis*-smitta. Samma krav gäller även alla andra djurkontakter. Om gården deltar i kvighotellverksamhet, tillhör alla gårdar i ringen samma *M. bovis*-riskklassificering.
 - e) Vid försäljning, köp eller utställning av djur används åtminstone intyg om djurens hälsoläge underskrivet av producenten och vid behov ett elektroniskt intyg som veterinären sparar i Naseva eller ETU-nötkreaturens hälsointyg. Hälsointyg över köpta djur skall finnas för påseende för veterinär vid djurhälsovårdsbesöket.

2. *M. bovis* -status är okänd om gården inte tillhör Naseva

Gårdens *M. bovis*-smittrisk är förhöjd om:

- a) Det inte förekommer symptom som tyder på *M. bovis*-smitta, men ingen aktiv uppföljning av kontrollen sker.
- b) Tillståndet på gården inte undersökts eller dokumenterats.
- c) Gården inte uppfyller kriterierna för säker djurhandel.

C. *M. bovis* -riskhantering på gårdar med misstänkt eller påvisad smitta

1. Gård med misstänkt *M. bovis*-smitta

På gården är det skäl att misstänka smitta med *M. bovis* om något av följande förekommer:

- Kalvar har förutom luftvägssymtom också öroninflammationer (hängande öron, trycker huvudet mot sidan) och/eller ledinfektioner.
- Kalvarnas luftvägsinfektioner inte läker ut med förstahandsval av antibiotika.
- Korna har mastitsymptom som är typiska för *M. bovis*.
- Besättningen har flertalet ledinflammationer utan yttre skador.
- Besättningen har smittsamma ögoninfektioner.
- Man har köpt eller flyttat djur till gården från gård där *M. bovis*-smitta påvisats (kontaktgård). Detta berör inte gårdar som säljer djur enbart till slakt.

För att utreda situationen på en misstänkt smittad gård rekommenderas följande:

- Alla kliniska misstankar och analysresultat bör utredas i enlighet med ETT:s och Eviras riktlinjer.
- Döda eller avlivade kalvar som haft symptom som tyder på *M. bovis* levereras till Evira för obduktion. Alternativt kan man leverera lungpaket för undersökning enligt Eviras föreskrifter. Om kalvdödligheten (0-6 mån) har stigit akut (eller överstigit 10 %) bör 3-5 kalvar levereras för obduktion till Evira.
- Kor som visar symptom på *M. bovis* provtas och mjölkproven undersöks med PCR med avseende på *M. bovis*.
- I mjölkbesättningar undersöks alla mjölkors status genom tankmjölkprov som analyseras med PCR.
- Övriga nötkreatur som uppvisar symptom på *M. bovis* undersöks enligt Eviras anvisningar. Djupa svabbprov kan man ta av akutsjuka obehandlade kalvar. Nässvabbprover tas från kalvar yngre än 6 månader.
- Man bör undvika försäljning och flyttning av djur tills analysresultaten är klara. Om analysresultaten är positiva agerar man enligt anvisningar i stycke C 2. *M. bovis*-smittad gård.
- Gården återgår till Nasevas nationella nivå om besättningen har påvisats kliniskt symptomfri, den gårdsspecifika provtagningsplanen har efterföljts, och besättningens provtagningsresultat är negativa.

2. *M. bovis*-smittad gård:

Gårdens *M. bovis*-smittrisk är ytterst stor om följande förutsättningar råder:

- a) Gården konstateras vara *M. bovis*-smittad om förekomst av *M. bovis*-bakterien påvisats i besättningen.
- b) Ökning av antikroppar mot *M. bovis* påvisas hos flera djur i besättningen och/eller symptom som tyder på *M. bovis*-smitta förekommer eller har påvisats.

Den smittade gården bör följa ETT:s särskilda anvisningar:

www.ett.fi/sisalto/ohjeita-m-bovis-tartuntatilalle

En gård som varit *M. bovis*-smittad kan klassificeras till nationell nivå då:

- a) Besättningen är konstaterad kliniskt symptomfri
- b) Den gårdsspecifika provtagningsplanen har följts och åtgärderna för riskhanteringen har genomförts
- c) ETT har konstaterat besättningen vara negativ under tre (3) provtagningsomgångar med 4-8 månaders mellanrum under de två senaste åren. Efter detta kan man klassificera besättningen som varande på nationell kontrollnivå i Naseva.

En gård som varit *M. bovis*-smittad kan klassificeras till A-nivå när:

- a) Besättningen är konstaterad kliniskt symptomfri
- b) Den gårdsspecifika provtagningsplanen har efterföljts och åtgärderna för riskhanteringen har genomförts
- c) En besättning som tidigare konstaterats ha smittan kan klassificeras som en lågriskgård på A-nivå när ETT har konstaterat besättningen vara negativ under fem (5) provtagningsomgångar med 4-8 månaders mellanrum och gården genomfört åtgärderna i riskhanteringsplanen.

***M. bovis* –undersökningar:**

- Mjölksprov med PCR-analys; laboratorier vid mejeri eller motsvarande, verifiering på Evira
- Svabb och blodprov: Eviras enhet i Kuopio eller motsvarande
- Obduktioner och lungpaket: Evira i Helsingfors, Kuopio, Seinäjoki eller Uleåborg

Gården svarar själv för kostnader i samband med provtagning och analys om man inte kommer överens om annat t ex för smittad gård.

Ytterligare information:

Djurens hälsa ETT rf, Erja Tuunainen, tel: 040 709 0021 www.ett.fi

Evira, enheten i Kuopio tel: 029 530 0400 (växel), Tarja Pohjanvirta; www.evira.fi